

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

**Základní hudební dovednosti a jejich osvojování
v dětském věku**

**Basic music skills and their adaption by child's
age**

diplomová práce

Knihovna JU - PF

3115174578

Autor diplomové práce: **Marcela Tylová**

Vedoucí diplomové práce: doc. Karel Vaněk

Datum odevzdání:

Anotace

Ve své diplomové práci se zabývám procvičováním hudebních dovedností (čtení not, rytmus, intervaly, hra s pedálem, rychlé osvojení některých hudebních pojmů) u začátečníků ve hře na nástroj, především na klavír. Některé části pracovního sešitu (rytmus nebo čtení not) se dají využít při výuce hudební výchovy na základní škole.

In my diploma paper I would like introduce practising music skills (reading notes, rhythm, limits, playing with pedals, speedy adoption some music conception). For beginner I would like introduce play some music instrument especially plaing the piano. Some parts of my workbook (rhythm, reading notes) are useful for teaching music education on primary school.

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Základní hudební dovednosti a jejich osvojování v dětském věku“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím literatury, kterou uvádím.

.....*Marcela Týlová*.....

V Českých Budějovicích*28. 4. 2006*.....

Obsah

1.	Úvod	3
2.	První světová válka	7
3.	První světová válka	13
3.1.	Časová osa	14
3.2.	Průběh	31
3.3.	Účinky	43
3.4.	Vlivy světové války na ekonomiku a politiku	59
3.5.	Průběh	36
4.	Současnost literatury a umění	61
5.	Příloha	63

Poděkování

Děkuji tímto vedoucímu diplomové práce doc. Karlu Vaňkovi za poskytnutí informací, doporučení vhodné literatury a za jeho trpělivost, vstřícnost a ochotu, kterou při společných konzultacích projevil.

Obsah

1.	Úvod	5
2.	Pro učitele	7
3.	Pracovní sešit	13
3.1	Čtení not	14
3.2	Rytmus	31
3.3	Intervaly	42
3.4	Označení pro dynamiku a přednes	50
3.5	Pedál	56
4.	Seznam literatury a pramenů	61
5.	Příloha	62

Úvod

Téma této diplomové práce jsem si vybrala, protože práce s dětmi mě velmi baví. Již třetím rokem pracuji jako učitelka prvního stupně základní školy a z praxe vím, že úroveň hudební výchovy je na některých školách značně nízká, zejména proto, že ji vyučují neaprobovaní učitelé z důvodu naplnění pracovního úvazku. Často se stává, že se v hodinách hudební výchovy žáci dívají na video nebo poslouchají hudbu, kterou si sami přinesli. V lepších případech si zazpívají několik lidových písní, které se naučili v nižších ročnících. O hudební teorii nemůže být ani řeč. Vždyť učitel nemůže učit děti to, co sám neumí.

Sama bohužel z muzikantské rodiny nepocházím. Moje první kroky ke klavíru vedly asi v sedmé třídě, kdy jsem se pokoušela podle sluchu zahrát jednoduché melodie. Na střední pedagogické škole jsem se seznámila s teorií, naučila se noty a začala s klavírem od začátku. Hudba mě bavila, a tak jsem si přibrala ještě kytaru, flétnu a varhany. Dnes hraji pravidelně na varhany, vedu komorní chrámový sbor a v rámci hudební výchovy učím děti hru na flétnu.

Diplomovou práci koncipuji jako pracovní sešit, ve kterém se žák bude zabývat několika následujícími tématy:

- Rychlé čtení not v basovém klíči, jejich důkladné osvojení a zapamatování pomocí obrázků a řady cvičení.

- Osvojení a procvičení některých intervalů. Seznámení se základními hudebními pojmy, jako piano, forte, legato, staccato a portamento.
- Rytmus a jeho procvičení v progresivně řazených úkolech, zvládnutí rytmu tečkovaného, dvojtečkovaného, ligatur a složitějších rytmických celků.
- Základy hry s pedálem v různých typech taktů.

Pracovní sešit je určen především pro individuální výuku (či spíše doplnění výuky) mladých adeptů hry na klavír, některé části – jako čtení not a rytmu – lze použít i v hromadné výuce hudební výchovy na ZŠ. Pro informaci učitelů je určena krátká teoretická část.

Při práci jsem se musela naučit pracovat s notovým počítačovým programem, díky jehož uživatelské nevstřícnosti jsem mnoho částí opakovaně předělávala. Bylo nutné si i rozšířit znalosti práce s textovým programem Word tak, aby výsledek po tisku vypadal uspokojivě.

PRO UČITELE

ČTENÍ NOT

Čtení not při hře na klavír je daleko těžší, než třeba při hře na flétnu. Klavírní partitura je psána ve dvou notových osnovách a čteme je dvou klíči, basovém a houslovém. Zkušenosti poukazují, že hudební vlohy k hudbě a k čtení not nejsou vždycky spojeny. Pro talentované děti, které se snadno učí podle sluchu, může být čtení not jen nutné zlo a nerady se jím zabývají.

S učením čtení not experimentovala řada hudebních pedagogů. Např. *József Gát* začal učit výšce tónu na osnově s 10 – 12 linkami, kde se děti mají učit měřit vzdálenosti bez klíčů, jen od některé linky. Dalším procesem směřujícím ke čtení podle klíče je orientace v jednotlivé osnově, kde linka, označená písmenem a nahrazující klíč, slouží nejen jako pomůcka k čtení not absolutní výšky tónu, ale připravuje i čtení not na pomocných linkách.

Podstatou systému *Jenő Simona* je, že černé klávesy na klavíru odpovídají pěti linkám, noty na linkách znamenají černé klávesy a noty pod, nad a mezi linkami bílé klávesy. Není tedy třeba klíčů ani posuvek. Osnova se skládá pro obě ruce z 3 + 2 + 3 linek.

V klavírní škole *L. N. Barenboima* se zpočátku užívá dvou linek k relativnímu vyjádření sekund, tercií i kvart. Notace je jednoduchá, lehce čitelná a hrané tóny se posunují podle potřeby. Brzy se však přidávají další linky a oba klíče.

V maďarské přípravce, která byla zavedena v roce 1946, se děti pomocí solmizace a střídajících klíčů **Do** nejen naučí relativně čist

noty, nýbrž i jejich vnitřní sluch se rozvíjí tak, že si dovedou – jen podle notového obrazu – představit malé melodie a zpívat je z listu. Když se pak naučí hravou formou také říkat názvy tónů (směrem nahoru, dolů, po dvou, po třech v různých rytmech) a když se začnou učit hrát na nástroj, může se čtení not už bez jakékoliv přípravy spojit s hrou na klavír.

Při správném čtení not se odehrávají následující procesy:

- ✓ *Spatření notového obrazu* : vizuální řada
- ✓ *Vyvolání představy tónu* : akustická řada
- ✓ *Vytvoření tónu klávesou*: motorická řada
- ✓ *Srovnání vznikajícího tónu s tónem viděným a představovaným*: kontrola

Dříve se při vyučování na nástroj usilovalo o spojení řad vizuálních a motorických. Dnes se poznala důležitost auditivních představ, jejichž vyvolání je předpokladem pro to, aby hudební výuka byla skutečně vyučováním hudbě.

Není pochyby o tom, že vyluzování zvuku na nástroji podle notového obrazu bude rychlé, jen když motorická představa automaticky naváže na obraz vizuální. Proto by první cviky měly být prováděny ve spojitosti s nástrojem, neboť není tak důležité, aby žák uměl jednotlivé tóny pojmenovat, ale aby ihned našel klávesu, kterou notová značka představuje. Čtení houslového a basového klíče se řídí přirozeně podle těchto tónů, jež jsou označeny těmito klíči.

Když se na klavír začne hrát z not, je vyluzování jednotlivých tónů ještě velmi pomalý proces. Dá se urychlit nejen cvičením, ale je také třeba se snažit, aby oko dovedlo obsáhnout co nejvíce tónů, ba najednou přehlédnout celou kresbu motivu.

Hlavní pomoc k pohotovému přehledu větších jednotek poskytuje dobře vycvičené ucho, které vnitřním sluchem přeměňuje vizuální obraz na melodii, obrací tedy pozornost na souvislosti tónů a proto již instinktivně cítí logický další postup melodie.

Dalším krokem je u pianistů přehled not v obou osnovách, tedy čtení not ve svislém směru. Jako při cvičení ve vodorovném směru pomáhal vnitřní sluch, tak pomáhá při svislém čtení elementární znalost nauky o harmonii. K obrazu not na třech sousedních linkách nebo ke třem tónům nad sebou mezi linkami je např. nutno ihned asociovat trojzvuk durový nebo mollový a ruka se musí již připravit s příslušným prstokladem na jejich zahrání.

Trojzvukové akordy by se dítě mělo učit číst vzestupně. Děti si některé trojzvuky vizuálně zapamatují a při další hře je bez přemýšlení na klaviatuře vyhledají.

K bezpečnému čtení výšky je nutné spojit řadu vizuální s motorickou. Rychlé percepci napomáhá akusticky dobře vycvičené ucho a také vědomosti teoretické.

Někteří pedagogové se snaží o sjednocení notového písma nových zvukových efektů v moderní hudbě. Zatím užívají skladatelé ve svých dílech rozdílných značek, nejčastěji podle zemí nebo individuálně.

Není totiž ještě všeobecně přijatelné označení pro:

- Brnkání strun (nehtem nebo bříškem prstu, jedné nebo více strun najednou)

- Klouzání po strunách (nahoru a dolů, uprostřed struny nebo poblíž napínacího kolíku)
- Tremolování na dvou a více strunách
- Hraní klastrů (zvukových konglomerátů), zda má být prováděno např. dlaní, pěstí, předloktím atd.

Dříve nebo později by měl vzniknout *mezinárodně* přijatý způsob psaní moderní hudby s vysvětlujícím textem v co možná nejmenším rozsahu.

PEDÁL

Označení pedálu:

Klavír má zpravidla pedály dva. Pravý pedál bývá v notách označován nepřesně, někdy vůbec ne, někdy neúplně a jen ve výjimečných případech, zvláště ve vydáních k účelům vyučovacím, podrobně.

Obvyklý způsob označení pedálu není právě nejšťastnější. Často se neoznačuje synkopické vzetí pedálu. Obvyklé označení *Ped.* na místě, kde se má pedál stisknout a * na místě, kde se má pustit, není nejlepší, poněvadž tato znaménka zaujímají, zvláště při těsnější notaci, určité místo. Lepší je pouhé *P.* Věc je komplikována tím, že ve většině not značka *Ped.* znamená výměnu pedálu, tedy jeho puštění.

Je vhodné zcela přesně označit okamžik, kdy pedál vzít a kdy jej pustit. Proto by bylo lépe označit trvání pedálu vodorovnou čarou pod spodní osnovou a konec pedálu označit svislou kolmicí nahoru.

Mechanika pedálu a jeho akustika

Mechanismus pravého pedálu je jednoduchý. Na klavírní struny, a to ve vysoké poloze na každou trojici strun, v nižší na každou dvojici a jen v nejnižší oktávě na každou jednotlivou strunu, přiléhají shora tzv. dusítka. To jsou dřevěné obdélníčky, na jejichž spodní straně je plstěný polštářek, necelý 1 cm vysoký. Plst, přiléhající ke strunám, nepřipouští, aby se struna chvěla.

Stiskne-li se klávesa, zvedne se i příslušné dusítko a osvobodí strunu, takže kladívko, tímž stiskem vymrštěné ke struně, udeří na strunu od dusítka osvobozenou a ta se může volně chvět a znít. Zvednutím klávesy do normální polohy přilehne zase dusítko ke struně a tón zaniká.

Někdy (a to poměrně často) si přejeme, aby struny zněly déle a aby spolu zaznívaly i jiné struny. K tomuto účelu je určený pravý pedál. Stiskem nohy na pákové šlapadlo docílíme toho, že dusítka zůstanou nahoře, dokud noha tiskne pedál, nezávisle na tom, jestli ruka klávesu pustila nebo ne.

Tóny znějí tak dlouho, dokud držíme pedál, ovšem stále méně. Na dobu prakticky užitečnou však znějí docela jasně. Pedál má tedy *funkci prodlužovací*.

Tato prodlužovací funkce se uplatňuje tam, kde notace předepisuje legato, u tónů, kde se prsty vázat nedají, ale i tam, kde chceme, aby tóny zněly déle než jsou notovány. V tomto případě plní pedál *funkci zbarvující a zesilující*.

Jak a kdy pedál brát

Při hře s pedálem je pata pevně opřena o zem, aby noha měla stabilitu. Přední polovina chodidla je po celou dobu hraní v těsném kontaktu se šlapadlem pedálu, připravena ho kdykoliv stisknout. Nikdy pedál nebereme špičkou nohy.

Nohou na pedál nedupeme, ale plynulým pohybem chodidla ho sešlapujeme. Stisk musí být proveden rychle a až na samé dno šlapadla. Poloviční vzetí by nemělo žádný účinek.

Pedál můžeme stisknout v trojím okamžiku:

- Současně s úhozem
- Před úhozem
- Po úhozu

Nejsprávnější způsob vázání dvou tónů je, že pedál bereme až okamžik po úhozu - tedy synkopicky (protože stisk nohy, provedený na lehkou dobu je podobný synkopě). Pustíme-li pedál před úhozem, zůstává chvíli beztónová mezera a legata není dosaženo. Proto je lepší pustit jej současně s úderem nového tónu.

V okamžiku úhozu je tón sám dost silný a funkce pedálu začíná teprve při jeho doznívání. Pedál nesmíme brát příliš brzy po úhozu, neboť dusítka nestačí dřívější zvuk příliš ztlumit. Naopak vezmeme-li pedál příliš pozdě, tón ztratí hodně ze své původní síly.

KAPITOLA 3.1

Čtení not a hudební kůži

a jejich procvičování

Dětský pracovní sešit

k procvičování

čtení not, rytmu a intervalů

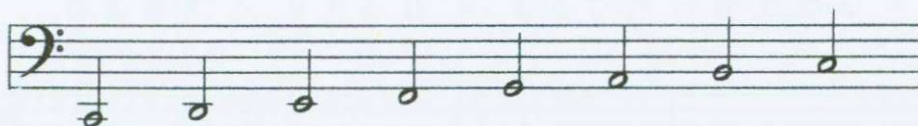
se spoustou obrázků, hádanek a básniček

KAPITOLA 3.1

Čtení not v basovém klíči a jejich procvičování

Aby ses rychle a spolehlivě naučil poznávat noty v basovém klíči, jsou pro tebe připraveny obrázky, které ti usnadní jejich zapamatování. Každý týden se naučíš 4 nové noty a důkladně si je procvičíš ve cvičeních. Některé z nich si můžeš zahrát na klavír, jiné písemně doplníš. Doplňuj noty tužkou, aby se daly vygumovat. Pravidelně se vracej ke starším cvičením, abys je nezapomněl, snaž se je řešit rychleji a rychleji. Tak se noty naučíš číst stejně lehce jako abecedu. Na dalších stránkách se postupně seznámíš s těmito notami:

C D E F G A H c

d e f g a h c¹ d¹

Cyrilův knoflík

Danielova kytk

Emilova rybička

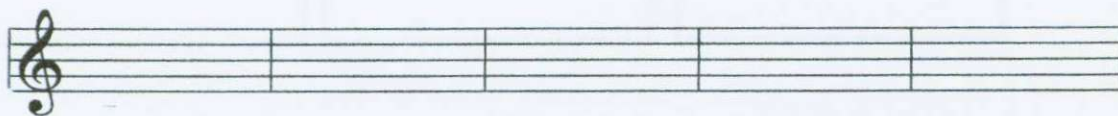

Františkovo oko

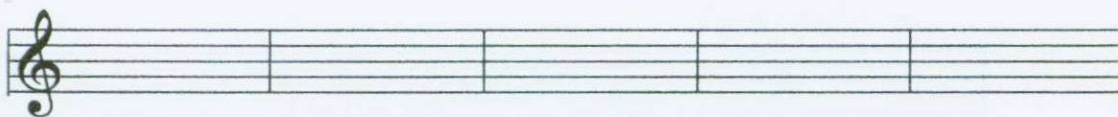
Cvičení:

1. Zapiš do notové osnovy tyto čtvrt'ové noty:

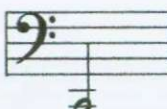
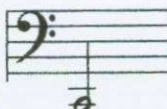
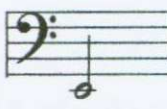
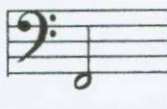
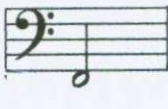
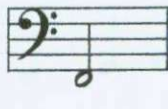
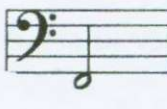
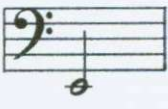
D C E F - E F C D - C E D F - F E D C - C F E D

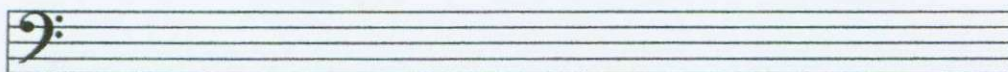
C F E D - D E C F - E C D F - D F D C - C D E F

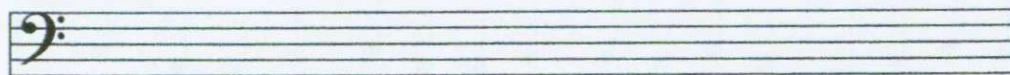
2. Doplň tajenku:

 UKR	 ÍN	 EKA
 MIL	 ÉN	 ÍK
 ELA	 VA	 ILM
 ERDA	 UHA	L S

3. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejnižšího tónu po nejvyšší:

4. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejvyššího tónu po nejnižší:

5. Najdi všechny tóny **C** a zakroužkuj je:

6. Najdi všechny tóny **D** a zakroužkuj je:

7. Najdi všechny tóny **E** a zakroužkuj je:

8. Najdi všechny tóny **F** a zakroužkuj je:

9. Pojmenuj tyto tóny zepředu i pozpátku:

10. Zahraj tyto noty na klavír:

1. Na prázdné klávesy doplň názvy not, které ses tento týden naučil:

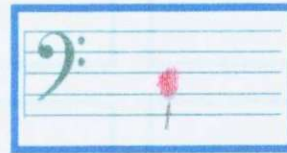
Granátové jablko

Adamova hokejka

Hliněný hrneček

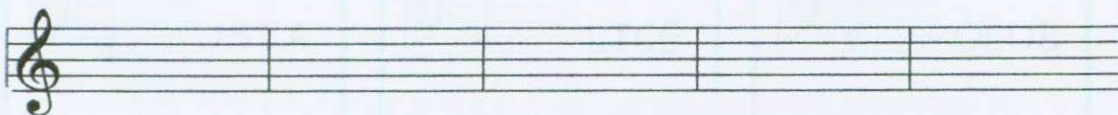

Cukrová vata

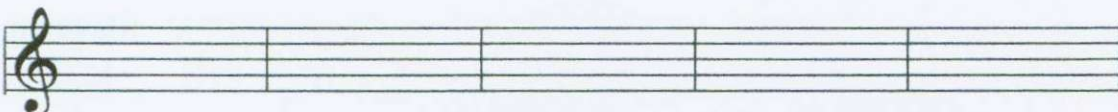
Cvičení:

1. Zapiš do notové osnovy tyto čtvrté noty:

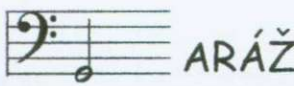
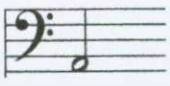
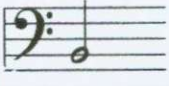
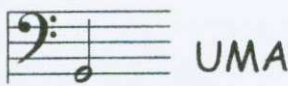
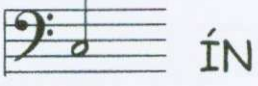
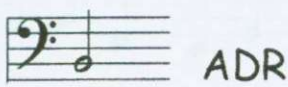
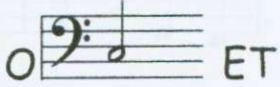
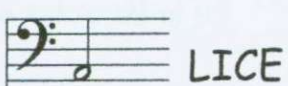
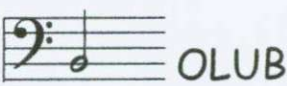
A G C H - H C G A - G C H A - C H G A - H A C G

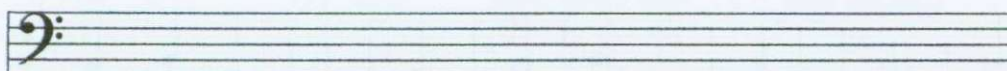
G H C A - C H A G - H A G C - A C G H - G A H C

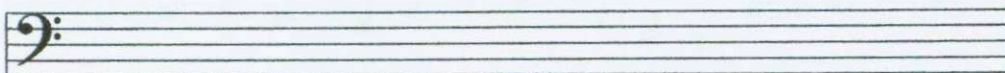
2. Doplň tajenku:

 ARÁŽ	EV 	 USA
 DAM	 UMA	 ÍN
 AUČ	 ADR	O ET
 USTA	 LICE	 OLUB

3. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejnižšího tónu po nejvyšší:

4. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejvyššího tónu po nejnižší:

5. Najdi všechny tóny **G** a zakroužkuj je:

6. Najdi všechny tóny **A** a zakroužkuj je:

7. Najdi všechny tóny **H** a zakroužkuj je:

8. Najdi všechny tóny C a zakroužkuj je:

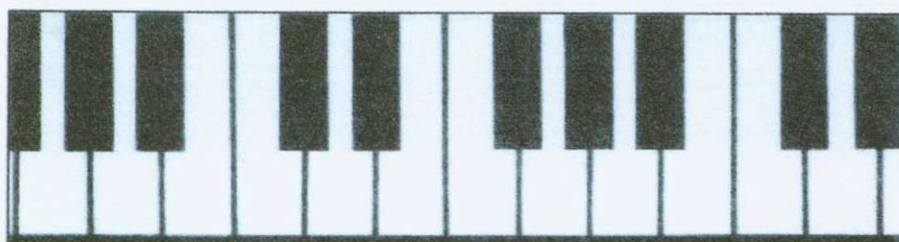
9. Pojmenuj tyto tóny zepředu i pozpátku:

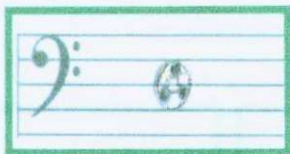

10. Zahraj tyto noty na klavír:

11. Na prázdné klávesy doplň názvy not, které ses tento týden naučil:

Danův míč

Edova želva

Fíkusový list

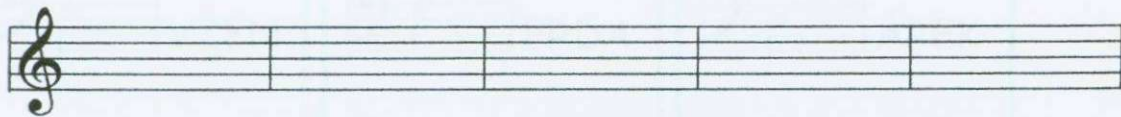

Gustavův deštník

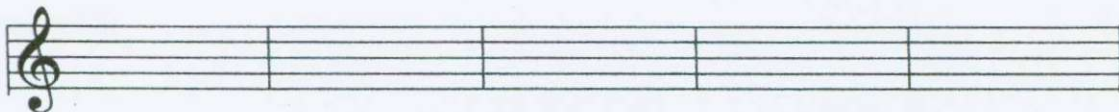
Cvičení:

1. Zapiš do notové osnovy tyto čtvrt'ové noty:

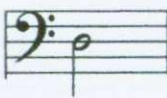
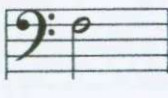
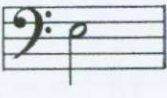
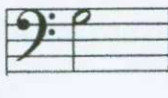
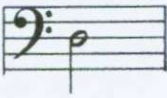
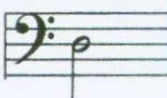
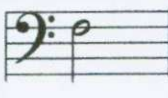
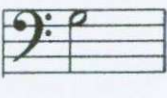
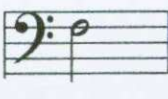
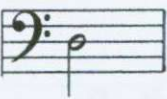
D E G F - G F D E - F D E G - E G D F - G D F E

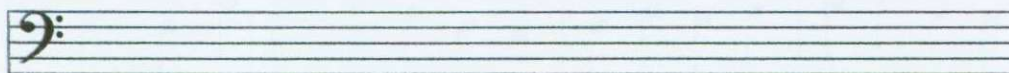
D G F E - G E F D - F G E D - D F G E - F E G D

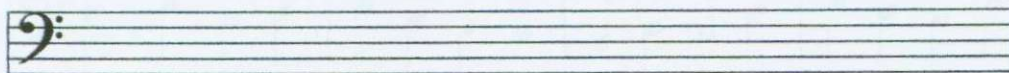
2. Doplň tajenku:

 EN	 OTO	 MIL
 MA	 ITA	 UHA
 ÍRA	 IALA	 REP
 VŽEN	 ERDA	 ÁREK

3. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejnižšího tónu po nejvyšší:

4. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejvyššího tónu po nejnižší:

5. Najdi všechny tóny **D** a zakroužkuj je:

6. Najdi všechny tóny **E** a zakroužkuj je:

7. Najdi všechny tóny **F** a zakroužkuj je:

8. Najdi všechny tóny **G** a zakroužkuj je:

9. Pojmenuj tyto tóny zepředu i pozpátku:

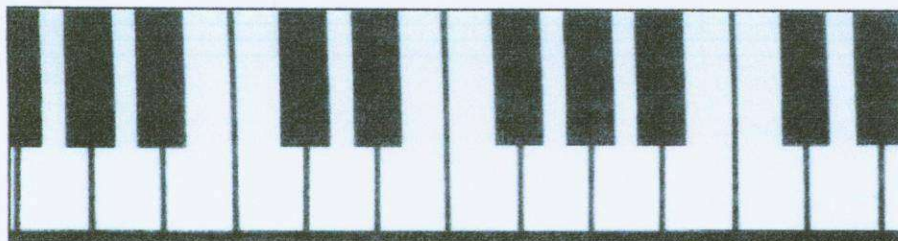

Vocal Line

10. Zahraj tyto noty na klavír:

11. Na prázdné klávesy doplň názvy not, které ses tento týden naučil:

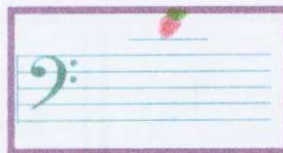
Adolfův tulipán

Honzíkův koláč

Cecilovo slunce

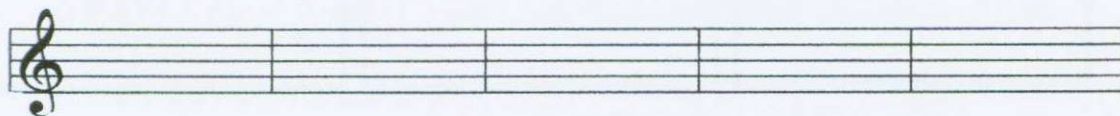

Dalimilova jahoda

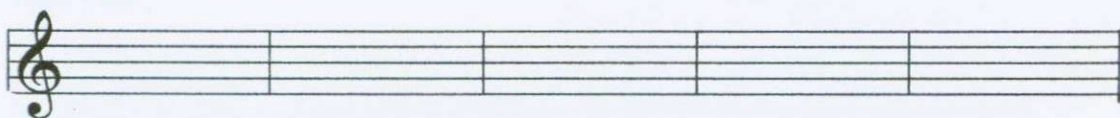
Cvičení:

1. Zapiš do notové osnovy tyto čtvrt'ové noty:

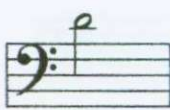
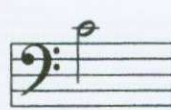
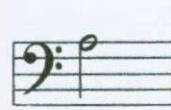
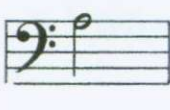
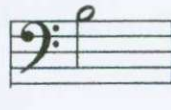
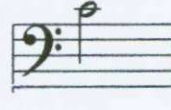
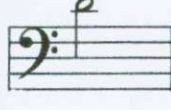
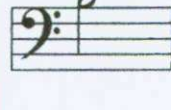
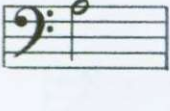
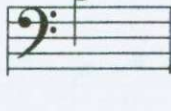
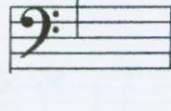
H A C D - C A D H - D A H C - A C H D - C A H D

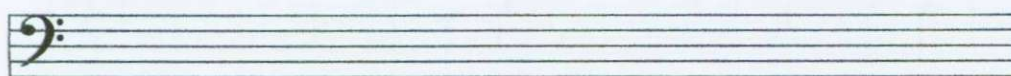
D H A C - D C H A - H D C A - D A H C - C A H D

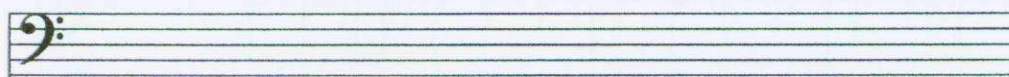
2. Doplň tajenku:

 UKÁT	 IHLA	 UTO
 HOJ	 OUBA	 IBULE
 ITRÓN	 ÁREK	 ODINY
 PAČ	 ENA	 ÝNĚ

3. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejnižšího tónu po nejvyšší:

4. Noty, které ses naučil, zapiš do notové osnovy od nejvyššího tónu po nejnižší:

5. Najdi všechny tóny **A** a zakroužkuj je:

6. Najdi všechny tóny **H** a zakroužkuj je:

7. Najdi všechny tóny **C** a zakroužkuj je:

8. Najdi všechny tóny **D** a zakroužkuj je:

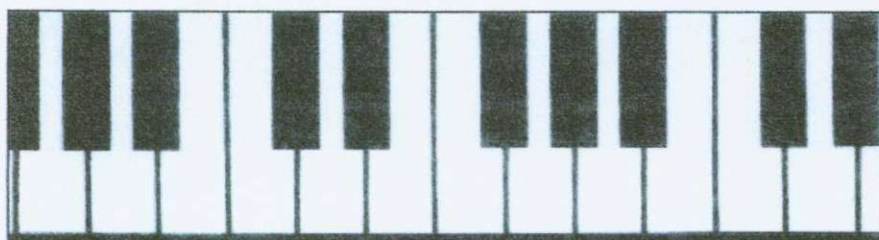
9. Pojmenuj tyto tóny zepředu i pozpátku:

10. Zahraj tyto noty na klavír:

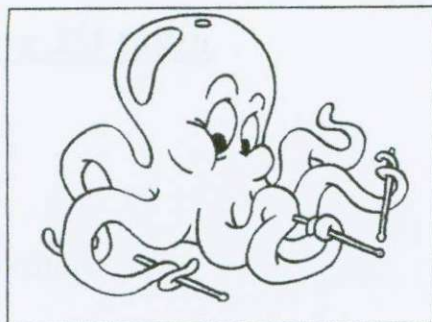

11. Na prázdné klávesy doplň názvy not, které ses tento týden naučil:

KAPITOLA 3.2

Rytmus

Chceš-li se naučit hrát na klavír (na jakýkoliv nástroj) a úspěšně se ve hře zdokonalovat, musíš nejen správně číst noty, ale dodržovat i jejich správnou délku, to znamená hrát **rytmicky přesně**. K tomu ti poslouží následující cvičení, která tě povedou od jednoduššího ke složitějšímu, od rytmů jednoduchých ke komplikovaným. Většinu cvičení můžeš vytleskávat nebo vyťukávat tužkou na stůl nebo jedním prstem na klavíru. Bude nejlépe, když budeš postupně používat všechny tyto způsoby a obměňovat je. Často se vracej ke starším cvičením a prováděj je v tempu rychlejším a rychlejším (ale **pravidelně!!!**). Cílem je, abys při pohledu na celý takt si uměl jeho rytmus *představit v duchu*, ještě než ho vytleskáš či zahraješ.

Postupně se seznámíme s taktem dvoučtvrt'ovým, tří- a čtyřčtvrt'ovým a šestiosminovým a důkladně procvičíme rytmické obtíže, které se v nich mohou vyskytnout: pomlky, synkopický rytmus, tečkovaný a dvoutečkovaný rytmus, ligatury apod.

Začínej ve velmi pomalém tempu, ze začátku můžeš dělat zastávky mezi takty. Po několika opakováních bys měl zvládnout vždy alespoň celý řádek bez zastávky a bez chyby.

Úkoly k procvičování rytmu ve 2/4 taktu

Cvičení:

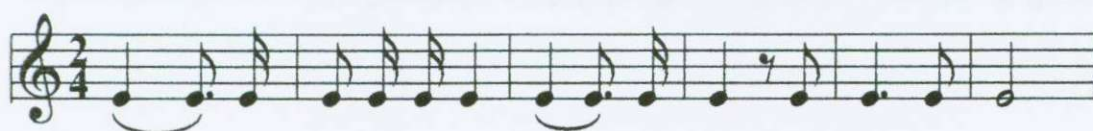
1. Vytleskej (pak vyťukej, zahraj) rytmus:

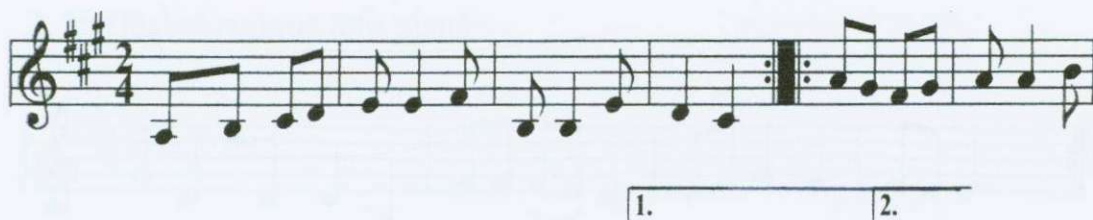
2. Vytleskej rytmus této písně:

3. Pokud jsi úspěšně zvládl první dvě cvičení, můžeš pokračovat ve vytleskávání dalších, o něco složitějších příkladů:

4. Vytleskej rytmus této písně:

Úkoly k procvičování rytmu ve 3/4 taktu

Cvičení:

1. Vytleskej (pak vyťukej, zahraj) rytmus:

2. Vytleskej rytmus této písni:

3. Pokud jsi úspěšně zvládl první dvě cvičení, můžeš pokračovat ve vytleskávání dalších, o něco složitějších příkladů:

4. Vytleskej rytmus této písně:

Úkoly k procvičování rytmu ve 4/4 taktu

Cvičení:

1. Vytleskej (pak vyťukej, zahraj) rytmus:

2. Vytleskej rytmus této písni:

3. Pokud jsi úspěšně zvládl první dvě cvičení, můžeš pokračovat ve vytleskávání dalších, o něco složitějších příkladů:

4. Vytleskej rytmus této písně:

Úkoly k procvičování rytmu ve 6/8 taktu

Cvičení:

1. Vytleskej (pak vyťukej, zahraj) rytmus:

2. Vytleskej rytmus této písně:

3. Pokud jsi úspěšně zvládl první dvě cvičení, můžeš pokračovat ve vtleskávání dalších, o něco složitějších příkladů:

Five staves of rhythmic exercises in 6/8 time. The first staff begins with a whole rest followed by eighth and sixteenth note patterns. The second staff features a mix of eighth and sixteenth notes with occasional eighth rests. The third staff includes eighth notes, eighth rests, and a quarter rest. The fourth staff contains eighth notes, eighth rests, and a half note. The fifth staff consists of eighth notes and eighth rests.

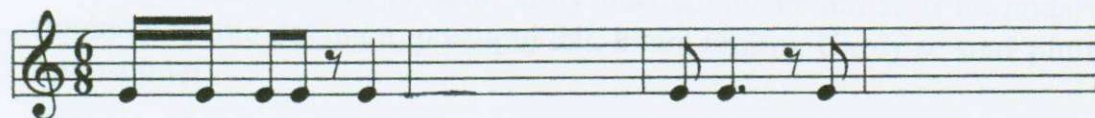
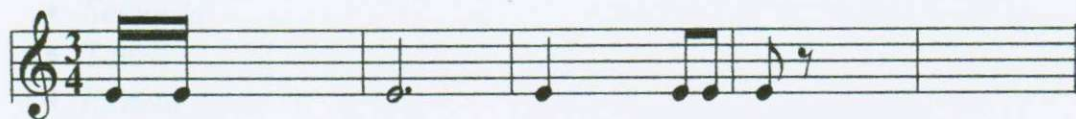
4. Vytleskej rytmus této písně:

Three staves of a song's rhythm in 6/8 time, marked with a key signature of one sharp (F#). The first staff starts with a half note followed by eighth and sixteenth note patterns. The second staff continues with eighth notes and eighth rests. The third staff concludes with eighth notes and eighth rests, ending with a double bar line.

5. Doplň taktové čáry, které chybí:

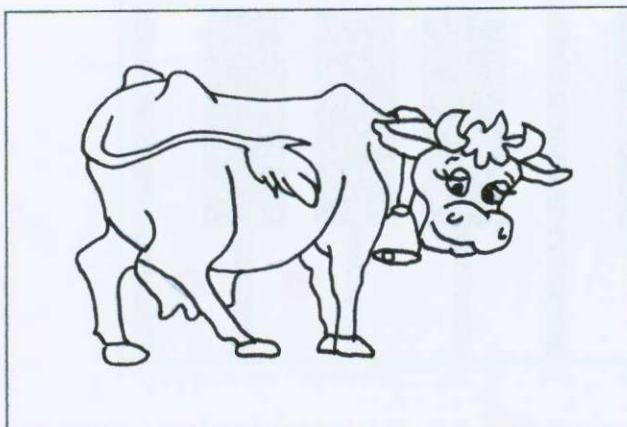

6. Doplň takty neúplně:

KAPITOLA 3.3

Intervaly

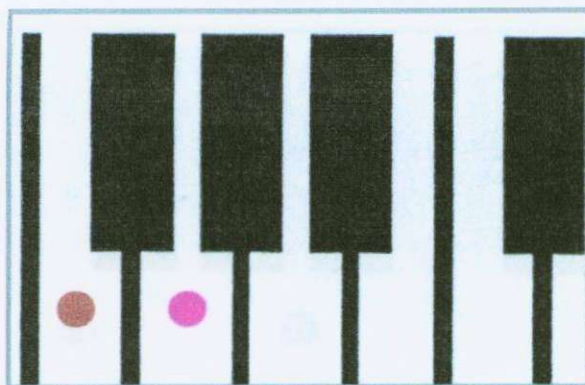
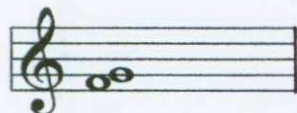
Interval je poměr vzniklý výškovou vzdáleností dvou tónů.
Názvy intervalů jsou odvozeny z latinských číslovek

- *Prima*
- *Sekunda*
- *Tercie*
- *Kvarta*
- *Kvinta*
- *Sexta*
- *Septima*
- *Oktáva*

Ty se však v následujících cvičeních seznámíš jen s těmi nejzákladnějšími, které budeš ve své hře na klavír zpočátku potřebovat.

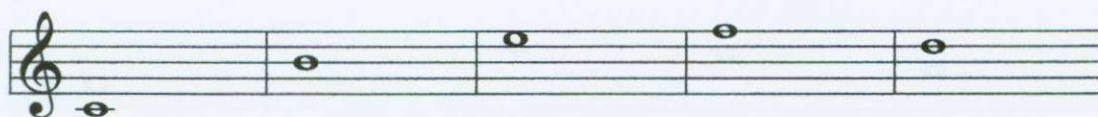
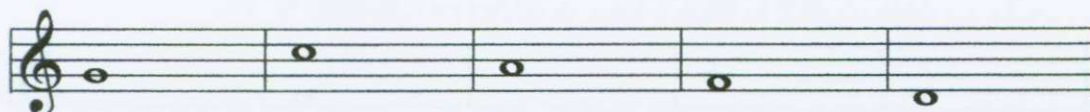
U každého cvičení je úkol, který máš splnit. Pokud se ti ho podaří snadno a rychle dokončit, postupuj dál, k těm těžším. Úkoly se snaž plnit samostatně!

SEKUNDA

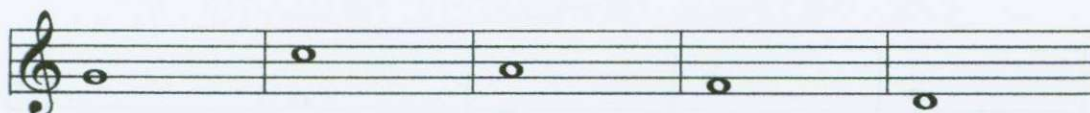

Cvičení

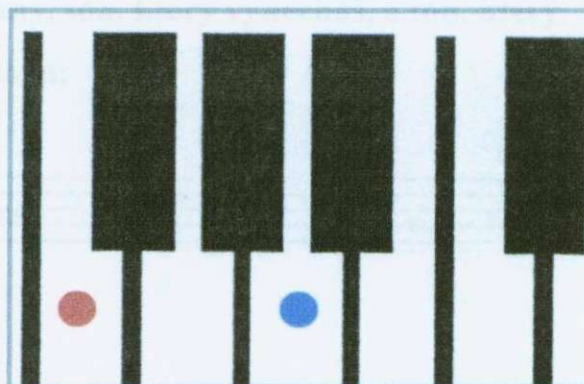
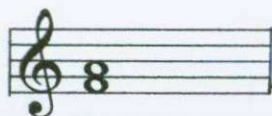
1. Utvoř sekundu směrem nahoru od těchto tónů:

2. Utvoř sekundu od těchto tónů směrem dolů:

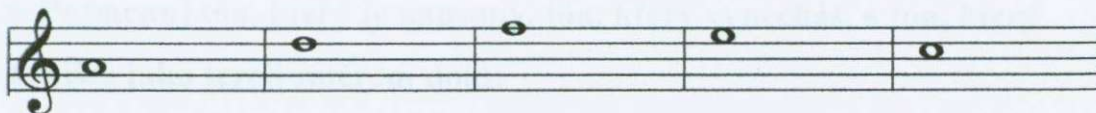
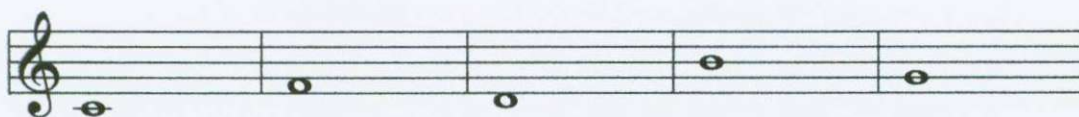

TERCIE

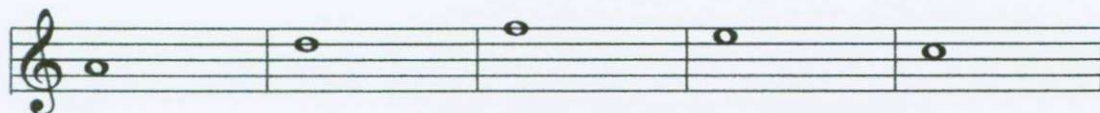
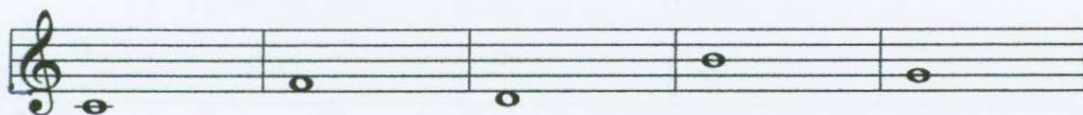

Cvičení

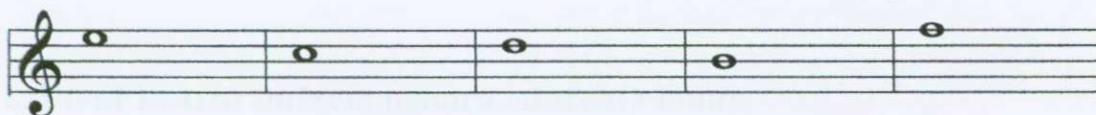
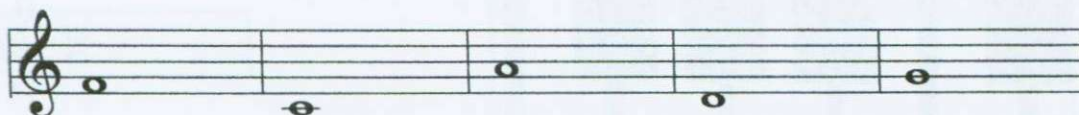
1. Utvoř tercii směrem nahoru od těchto tónů:

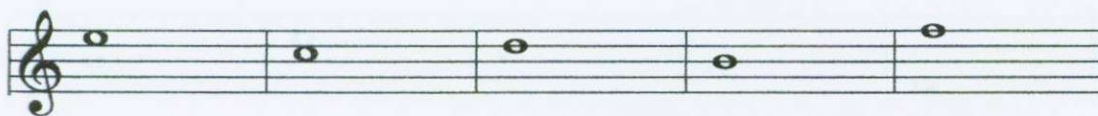
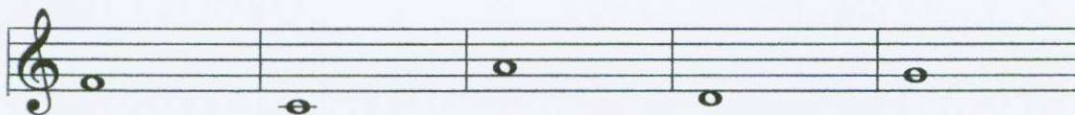
2. Utvoř tercii od těchto tónů směrem dolů:

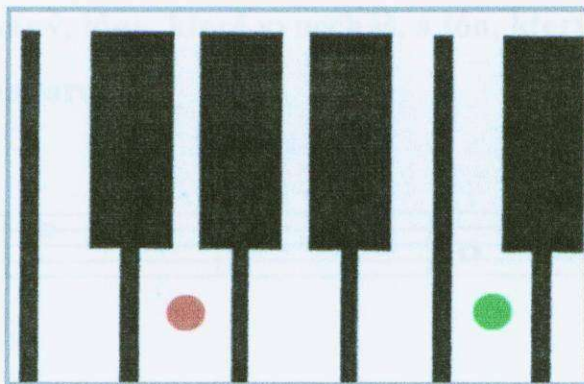
3. Pojmenuj tón, který je napsaný, tón, který vynecháš, a tón, který napíšeš jako tercii směrem nahoru:

4. Pojmenuj tón, který je napsaný, tón, který vynecháš, a tón, který napíšeš jako tercii směrem dolů:

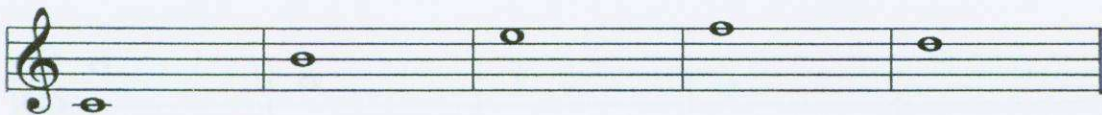
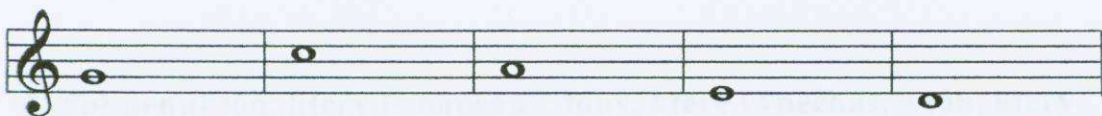

KVARTA

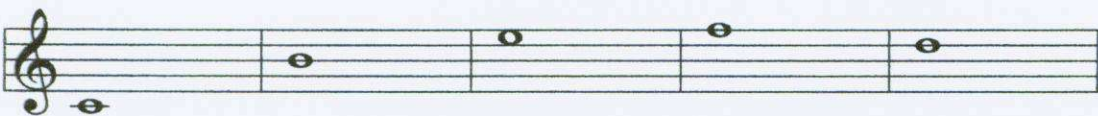
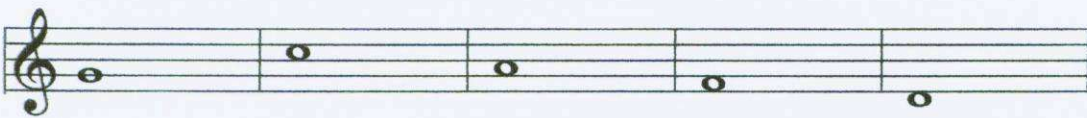

Cvičení

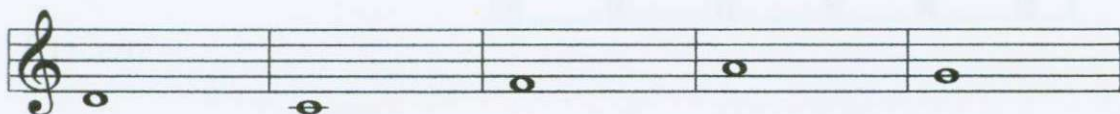
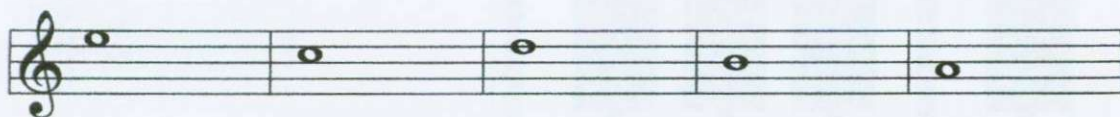
1. Utvoř kvartu směrem nahoru od těchto tónů:

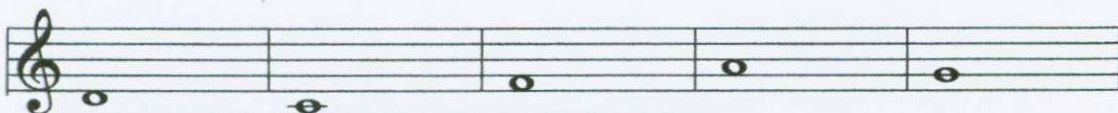
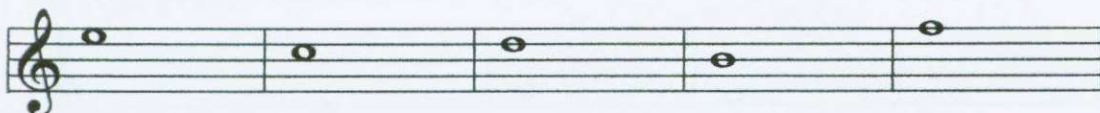
2. Utvoř kvartu od těchto tónů směrem dolů:

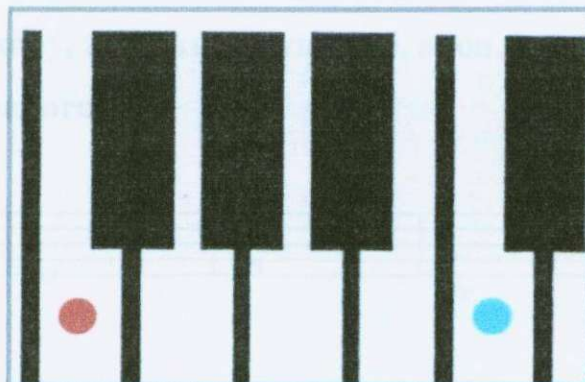
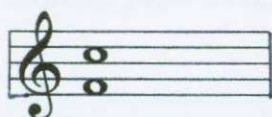
3. Pojmenuj tón, který je napsaný, tóny, které vynecháš, a tón, který napíšeš jako kvartu směrem nahoru:

4. Pojmenuj tón, který je napsaný, tóny, které vynecháš, a tón, který napíšeš jako kvartu směrem dolů:

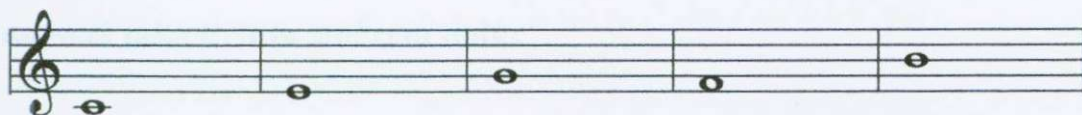
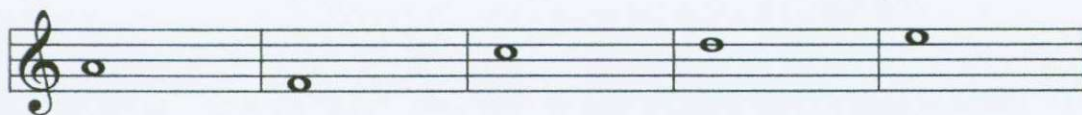

KVINTA

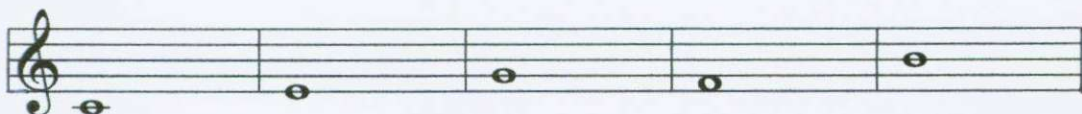
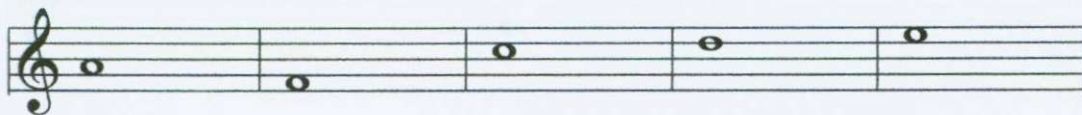

Cvičení

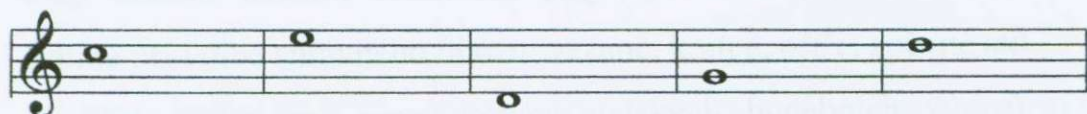
1. Utvoř kvintu směrem nahoru od těchto tónů:

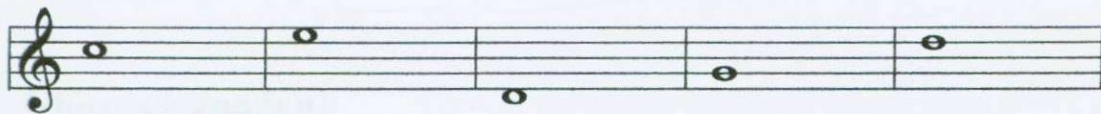
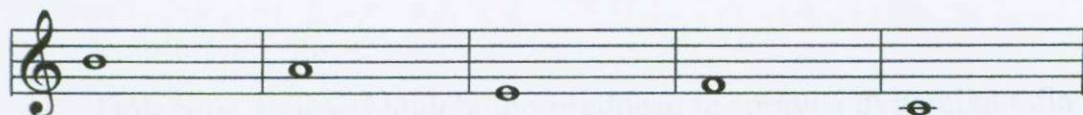
2. Utvoř kvintu od těchto tónů směrem dolů:

3. Pojmenuj tón, který je napsaný, tóny, které vynecháš, a tón, který napíšeš jako kvintu směrem nahoru:

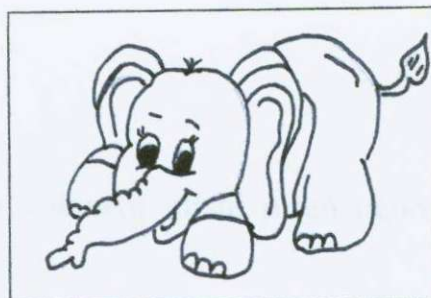

4. Pojmenuj tón, který je napsaný, tóny, které vynecháš, a tón, který napíšeš jako kvintu směrem dolů:

KAPITOLA 3.4

Označení pro dynamiku a přednes

V notách jsou vytištěny nejen noty, ale i další značky, které nám naznačují, jak písničku nebo skladbu máme hrát. *Dynamická znamínka* (f, p, mf, pp, ff a další) nám předpisují, jak silně máme úsek zahrát, dalšími značkami (legato, staccato, portamento) se řídíme při volbě správného úhozu: vázaně, krátce, ostře, zpěvně atd.

Ke správnému zapamatování italských hudebních výrazů ti pomohou básničky, písničky a obrázky.

Tato kapitola není obtížná, tvým úkolem bude jen naučit se básničky nazpaměť a zazpívat nebo zahrát písničky.

Dynamická označení

Důležitou součástí hudebního přednesu je správná dynamika (síla hry). Nejčastěji se ve skladbách setkáš s označením *piano* (slabě) a *forte* (silně).

Úhozová značení

Často se v notách setkáš s dalšími termíny, například *legato* (vázaně), *staccato* (krátce) a *portamento* (neseně, pokládane). Tato označení se týkají klavírního úhozu.

PIANO - tiše, slabě

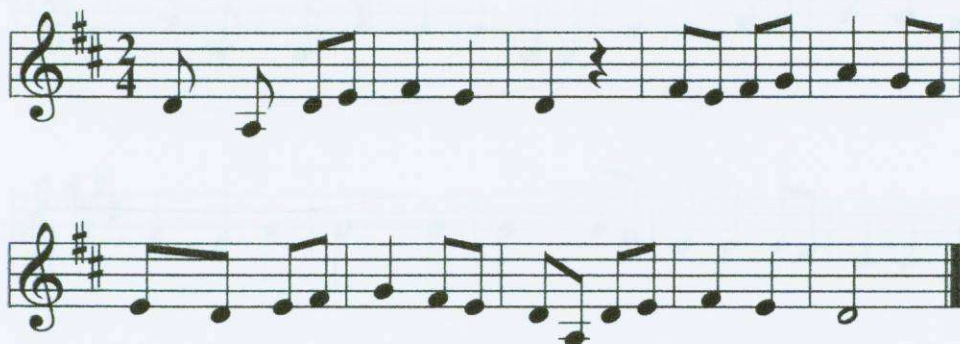
Zkratka: ***p***

Toto dynamické znaménko znamená, že v daném místě píseň nebo skladbu budeme hrát tiše.

*Tenkým hlasem píseň zpívej,
pošeptej ji mamince,
piano je krásně jemné,
zahraj píseň tenoučce.*

Píseň – Černé oči, jděte spát

FORTE - silně

Zkratka: ***f***

Toto dynamické znaménko znamená, že v daném místě píseň nebo skladbu budeme hrát silným úhozem (silně).

*Za vraty je silný štěkot,
pes tam štěká z plných plic.
Jako forte, když chci zahrát,
musím přidat mnohem víc.*

Píseň – Červená se line záře

LEGATO - vázaně

Toto úhozové označení znamená, že píseň nebo skladbu budeme hrát v daném místě vázaně. Označuje se obloučkem nebo slovem legato.

*Legato je jako med,
k tanci připravím se hned.
Tóny plynou krásně hladce,
naše píseň zní nám sladce.*

Píseň – Loučení, loučení

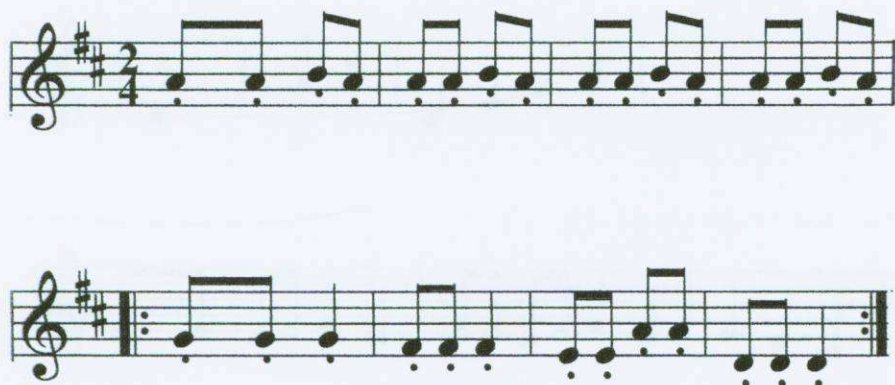
STACCATO - krátce, úsečně

Toto úhozové označení znamená, že píseň nebo skladbu budeme hrát v daném místě krátce. Staccato se označuje tečkou nad nebo pod notou, nebo slovem staccato.

*Poskakuje naše ruka
na klávesách do rytmu.
Staccato je krásně ostré,
zahraj píseň třeba posté.*

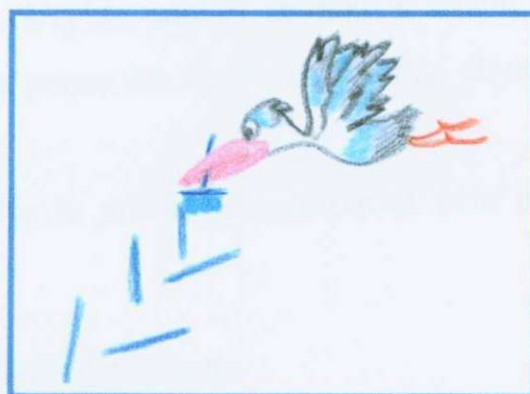
Píseň – Prší, prší

PORTAMENTO - neseně, pokládaně

Úhozové označení portamento znamená, že píseň nebo skladbu budeme hrát v daném místě pokládane. Je to druh úhozu mezi legatem a staccatem. Jednotlivé tóny uhodíme dlouze, ale nespojujeme je, nýbrž je oddělujeme krátkým tichem.

*Levá noha pravou střídá,
nechod' těžce, nechod' zdlouha.
Tahy štětcem přesné jsou,
portamento zahrajou.*

Píseň – Ovčáci, čtveráci

KAPITOLA 3.5

Seznámení s pedálem

Pedál se obvykle označuje písmeny **Ped.** na místě, kde se má pedál stisknout a * (hvězdička) na místě, kde se má pustit. Tóny znějí tak dlouho, dokud pedál držíme.

Při hře s pedálem si musíme obvykle upravit stoličku k sedění. Pokud nejsi dost vysoký, posad' se pouze na okraj stoličky tak, abys chodidly dosáhl na zem.

Pedál, který budeme mačkat, je ta pravá, kovová packa dole u klavíru.

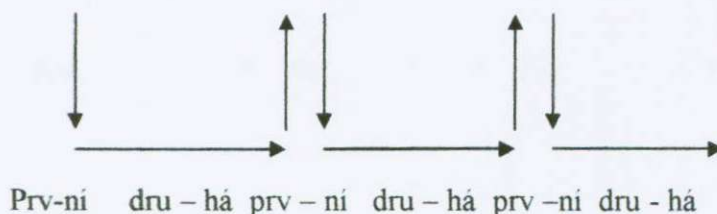
Pravá noha sešlápne pravý pedál tímto způsobem:

- pata je opřena o podlahu, pedál sešlapujeme pouze špičkou
- nedupeme, avšak rychlým a plynulým pohybem chodidla sešlapujeme pedál nahoru a dolů.

Posad' se ke klavíru, sešlápni pravý pedál a nahlas počítej do dvou

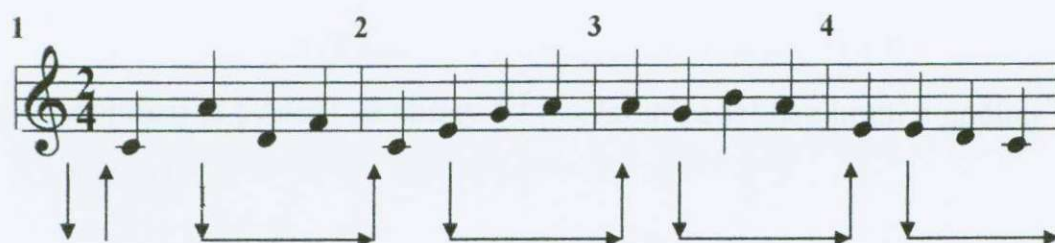
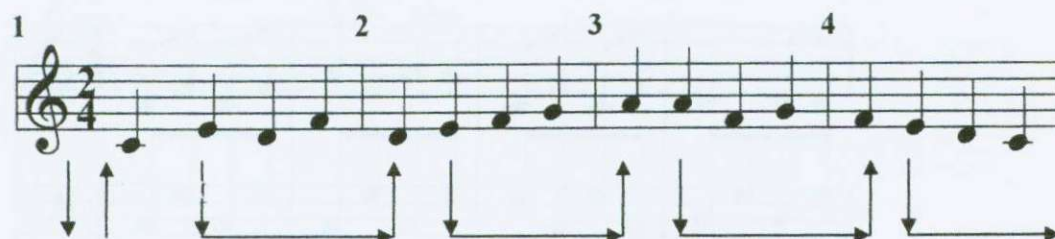
(*prv- ní, dru- há*).

Pedál sešlápni předem, na slabiku prv pedál pusť, na slabiku ní ho znovu sešlápni a na slabiky dru – há ho drž sešlápnutý.

Zde je pro tebe připraveno několik úkolů. Pokud se ti budou dařit, postupuj dál k těm těžším.

1. Zahraj melodii podle vzoru:

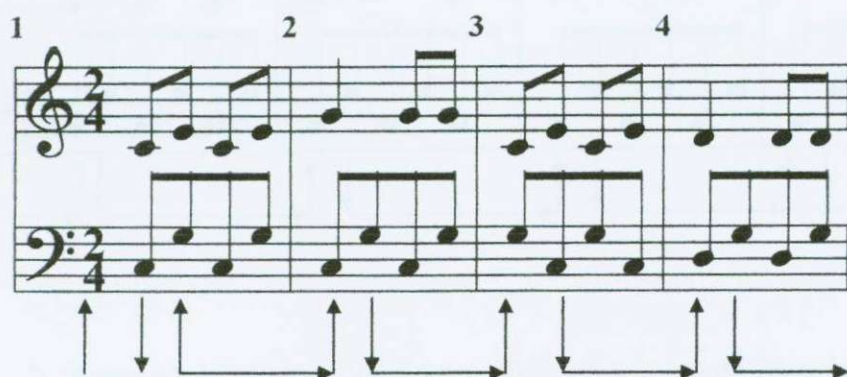
2. V některých notách se setkáš se značkami **Ped** a * a vzhledem k tomu, že jejich grafické umístění není vždy přesné, nelze se jimi řídit doslova! Téměř vždy platí, že na 1. dobu pedál pouštíme (zdvihneme nohu vzhůru).

Zahraj cvičení tak, že před začátkem hry stiskneš pedál, na každou první dobu pedál zdvihneš a na každou druhou jej stiskneš.

Cvičení:

1. Nauč se hrát píseň Běží liška k Táboru napřed bez použití pedálu:

2. Zopakuj si cvičení ze strany 57 (sešlapuj pedál bez hraní a počítej nahlas)

3. Zahraj pravou ruku s pedálem (jak je znázorněno) a počítej nahlas

4. Zahraj levou ruku s pedálem (jak je znázorněno) a počítej nahlas

5. Zahraj obě ruce s pedálem a nemusíš přitom počítat

(Sám později zjistíš, že sešlapování pedálu před začátkem hry není nutné.)

1. Nauč se hrát píseň Měsíček svítí

1 2 3 4

The musical score is written on a grand staff with a treble and bass clef. The time signature is 3/4. The piece is divided into four measures, numbered 1 to 4. In each measure, the right hand plays a melody of quarter notes, and the left hand plays a bass line of eighth notes. Pedal points are indicated by upward and downward arrows below the staff, showing the timing of the pedal being pressed and released.

2. Zopakuj si cvičení ze strany 57 (sešlapuj pedál bez hraní a počítej nahlas)
3. Zahraj pravou ruku s pedálem (jak je znázorněno) a počítej nahlas
4. Zahraj levou ruku s pedálem (jak je znázorněno) a počítej nahlas
5. Zahraj obě ruce s pedálem a nemusíš přitom počítat

1. Nauč se hrát píseň Vadi, nevadi

2. Zopakuj si cvičení ze strany 57 (sešlapuj pedál bez hraní a počítej nahlas)

3. Zahraj pravou ruku s pedálem (jak je znázorněno) a počítej nahlas

4. Zahraj levou ruku s pedálem (jak je znázorněno) a počítej nahlas

5. Zahraj obě ruce s pedálem a nemusíš přitom počítat

Seznam použité literatury a pramenů

Kundera, L.: Základy klavírní pedalisace.
Vydavatel neuveden.

Dítě u klavíru. Sborník statí.
Supraphon, Praha 1977

Böhmová, Z. – Grünfeldová, A. – Sarauer, A.:

Klavírní škola pro začátečníky.
Supraphon, Praha 1991

Pícha, F.: Všeobecná hudební nauka. SHN, Praha 1964

Já, písnička. Zpěvník pro žáky základních škol,
1. díl pro 1. – 4. třídu.
MUSIC CHEB s. r. o., Cheb 1993

Příloha

Ukázka magnetické tabulky určené k procvičování čtení not a psaní not.

Tato pomůcka by měla být součástí každého hudebního kabinetu.

